helhed, hvori de indgår. Hvis det mål, der forfølges af institutionen, i det væsentlige fremgår af den anfægtede retsakt, ville det være urimeligt at kræve en særlig begrundelse for de enkelte afgørelser af teknisk art, som institutionen har truffet.

5. Da hver enkelt fælles markedsordning har sit eget særkende, kan sammenligningen mellem de tekniske mekanismer, der anvendes til regulering af de forskellige markedsområder, ikke anvendes som gyldigt udgungspunkt for at godtgøre, at uensartede produkter, der er omfattet af forskellige regler, og som yderligere ikke konkurrerer indbyrdes, udsættes for forskelsbehandling.

6. Der er således ikke tale om retsstridig forskelsbehandling mellem producenter og forbrugere, da forskelsbehandlingen kun er en naturlig følge af den mulighed, som virksomhederne har for frit at vælge den af de to mulige ordninger, der passer dem bedst.

I de forenede sager 292 og 293/81

angående en anmodning, som Tribunal administratif de Paris i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i de for nævnte ret verserende sager

SOCIÉTÉ JEAN LION ET CIE, med hjemsted i Paris (sag 292/81),

SOCIÉTÉ LOIRET & HAENTJENS SA,

SOCIÉTÉ JEAN LION ET CIE,

SOCIÉTÉ DEBMAN,

SOCIÉTÉ »ANCIENNE MAISON MARCEL BAUCHE« SA,

SOCIÉTÉ SCOA SA,

SOCIÉTÉ SUCRIMEX SA,

SOCIÉTÉ PHILIPP BROTHERS SA,

COMPAGNIE COMMERCIALE »SUCRES ET DENRÉES«,

SOCIÉTÉ PIERRE PEETERS, SARL,

alle med hjemsted i Paris (sag 293/81),

mod

FONDS D'INTERVENTION ET DE RÉGULARISATION DU MARCHÉ DU SUCRE (FIRS-sukkermarkedets interventions- og reguleringsfond), Paris,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende gyldigheden af Kommissionens forordning nr. 3016/78 af 20. december 1978 om fastsættelse af visse regler for anvendelse af omregningskurser inden for sukker- og isoglucosesektoren,

har

DOMSTOLEN (anden afdeling)

sammensat af afdelingsformanden A. Chloros, dommerne P. Pescatore og O. Due,

generaladvokat: P. VerLoren van Themaat
justitssekretær: assisterende justitssekretær J. A. Pompe

afsagt følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb samt de indlæg, der er indgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — Faktiske omstændigheder og skriftveksling

Selskabet Jean Lion et Cie samt selskaberne Loiret & Haentjens, Jean Lion et Cie. Debman, Ancienne Maison Marcel Bauche, SCOA., Sucrimex, Philipp Brothers, Compagnie commerciale »Sucres et denrées« og Pierre Peeters, fik af den kompetente nationale institution Fonds d'intervention et de regularisation du marché du sucre (FIRS.) tildelt eksportlicenser for sukker bestemt til tredjelande med en gyldighedsperiode af fem måneder fra udstedelsesmåneden. Førstnævnte selskab fik tildet licenserne i perioden 7. februar-13. juni 1979, de øvrige selskaber forud for den 28. september 1979. Samtlige selskaber udnyttede — i overensstemmelse med gældende fællesskabsregler — muligheden for ved licitation at få forudfastsat eksportrestitutionerne samt for forudfastsættelse af de monetære udligningsbeløb.

Forordninger vedrørende eksportrestitutioner for sukker

Rådets forordning nr. 3330/74 af 19. december 1974 om den fælles markeds-

ordning for sukker (EFT L 359, s. 1) indeholder ligesom forordninger nr. 1009/67 af 18. december 1967 (EFT 1967, s. 281), som den afløser, en fælles ordning for handelen med tredjelande, omfattende forskellige foranstaltninger med det formål at udligne forskellen mellem de uden for og inden for Fællesskabet gældende priser, såfremt verdensmarkedspriserne ligger under Fællesskabets priser.

De almindelige regler for ydelse af eksportrestitutioner for sukker er fastsat i Rådets forordning nr. 766/68 af 18. juni 1968 (EFT 1968 I, s. 147).

For så vidt angår eksporten fra Fællesskabet bestemmer artikel 12, stk. 1, første afsnit, i forordning nr. 3330/74, at der for al udførsel kræves fremlagt en eksportlicens, som af medlemsstaterne udstedes til enhver, der ansøger herom, uden hensyn til, hvor i Fællesskabet vedkommende er etableret.

Ifølge forordningens artikel 4 kan restitutionen fastsættes på grundlag af en licitation, som har til formål at bestemme restitutionens størrelse.

Licitationen afholdes af medlemsstaternes myndigheder i overensstemmelse med en retsakt, der er bindende for alle medlemsstater, og som fastsætter licitationsbetingelserne. Disse betingelser skal sikre alle inden for Fællesskabet etablerede personer lige adgang til deltagelse.

Ifølge forordningens artikel 12, stk. 1, fjerde afsnit, er udstedelsen af licensen betinget af en sikkerhedsstillelse til garanti for opfyldelsen af forpligtelsen til at udføre inden for licensens gyldighedsperiode; den stillede sikkerhed fortabes helt eller delvis, såfremt forretningen ikke eller kun delvis har fundet sted inden for denne frist.

Licitationsbetingelserne omfatter bl.a. en frist for indgivelse af bud. Inden for tre hverdage efter indgivelsesfristens udløb, fastsættes for den pågældende licitation et maksimumbeløb for restitutionen på grundlag af de fremkomne bud; ved beregning af maksimumbeløbet tages hensyn til forsynings- og prissituationen inden for Fællesskabet, priserne og afsætningsmulighederne på verdensmarkedet samt omkostningerne ved udførsel af sukker.

Ifølge forordningens artikel 19, stk. 1 og 2, kan forskellen ved eksport mellem de på verdensmarkedet gældende noteringer eller priser og Fællesskabets priser udlignes ved en eksportrestitution, som er ens for hele Fællesskabet, men som kan være forskellig alt efter destinationen.

Ifølge artikel 9 i forordninger nr. 766/68 tages tilbud indgivet ved en licitation kun i betragtning, såfremt der er stillet sikkerhed, der fortabes helt eller delvis, såfremt de forpligtelser, der påhviler licitationsdeltagerne, ikke eller kun delvis opfyldes.

Restitutionen kan forudfastsættes. I så fald anføres forudfastsættelsen på licensen, der tjener som dokumentation herfor (artikel 12, stk. 1, andet afsnit).

Artikel 10 bestemmer, at den på grundlag af licitationen fastsatte restitution gælder lige så længe som den udstedte eksportlicens.

I henhold til Rådets forordninger nr. 1048/71 af 25. maj 1971 om ændring af forordning nr. 766/68 (EFT 1966-1972, september 1974, s. 50) blev artikel 12 i sidstnævnte forordning affattet således:

Såfremt der i løbet af perioden mellem:

— dagen for indgivelse af anmodning om eksporttilladelse, vedlagt en anmodning om en forudfastsættelse af restitutionen,

eller

— dagen for udløbet af fristen for indgivelse af tilbud, såfremt det drejer sig om en restitution fastsat ved licitation,

— og eksportdagen, indtræffer en ændring i sukker- eller melassepriserne som fastsat i henhold til forordning nr. 1009/67/EØF, kan der fastsættes en regulering af restitutionsbeløbet.

Forordninger vedrørende monetære udligningsbeløb

Rådets forodning nr. 974/71 af 12. maj 1971 om visse konjunkturpolitiske foranstaltninger, der skal træffes inden for landbrugssektoren som følge af den midlertidige udvidelse af grænserne for kursudsving i visse medlemsstaters valutaer (EFT 1971 I, s. 231) som ændret ved Rådets forordning nr. 509/73 af 22. februar 1973 (EFT L 50, s. 1) bestemmer, at såfremt en medlemsstat i handelsøjemed tillader en kurs for sin valuta, der enten opad eller nedad overskrider den grænse for udsving, som er tilladt ved den internationale ordning, der var gældende den 12. maj 1971, skal den medlemsstat, hvis valuta ved opskrivning overskrider grænsen for udsving, ved import og eksport af visse landbrugsvarer opkræve henholdsvis yde udligningsbeløb. Den medlemsstat, hvis valuta nedad overskrider grænsen for udsving skal ved eksport opkræve og ved import yde udligningsbeløb for samme landbrugsvarer.

I medfør af forordningens artikel 2 er udligningsbeløbene for de varer, for hvilke der er fastsat interventionsforanstaltninger, lig med de beløb, der fremkommer ved på priserne at anvende følgende:

a) for de medlemsstaters vedkommende, som for deres valuta indbyrdes opretholder en øjeblikkelig grænse for kursudsving på 2,25 %, den procentsats der udgør forskellen mellem

   — den omregningskurs der anvendes inden for rammerne af den fælles landbrugspolitik, og

   — den omregningskurs, der er en følge af centralkursen,

b) hvad angår de medlemsstater, som ikke er omhandlet under a), gennemsnittet af de procentsatser, der udgør forskellen mellem:

   — forholdet mellem den omregningskurs, som anvendes inden for rammerne af den fælles landbrugspolitik på den pågældende medlemsstats valuta, og den officielle parikurs, eller i tilfælde af, at denne ikke overholdes, centralkursen, for hver af under a) omtalte medlemsstaters valutaer, og

   — a vista-kursen for den pågældende medlemsstats valuta i forhold til hver af de under a) omtalte medlemsstaters valutaer, således

som denne konstateres i løbet af en periode, som skal fastsættes.

Ordningen med monetære udligningsbeløb, der blev indført ved forordning nr. 974/71, var ikke helt stabil, bl.a. fordi udligningsbeløbene blev beregnet på grundlag af den forskel, der bestod mellem en valutas repræsentative kurs og dens faktiske kurs, og fordi den faktiske kurs for så vidt angår de medlemsstater, hvor der ikke er fastsat en centralkurs, er den, der regelmæssigt noteres på valutamarkedet, mens centralkursen for de andre medlemsstaters vedkommende anses for den faktiske kurs; af denne grund og under hensyntagen til beregningsprincipperne, der tager udviklingen af de flydende valutaer i forhold til Fællesskabets øvrige valutaer i betragtning, svarede det monetære udligningsbeløb ikke altid til de valutaforhold, som lå til grund for handelskontrakterne, især ved handel med tredjelande, således at de erhvervsdrivende ikke ved indgåelse af en kontrakt med sikkerhed kunne vide, under hvilke økonomiske forhold kontrakten ville blive opfyldt. Kommissionen indførte derfor ved forordning nr. 243/74 af 1. februar 1978 (EFT L 37, s. 5) en mulighed for, at de monetære udligningsbeløb kunne forudfastsættes.

Forordning nr. 243/78 bestemmer bl.a. i artiklerne 1 og 2, at i samhandelen med tredjelande forudfastsættes de monetære udligningsbeløb efter ansøgning, såfremt eksportrestitutionen er forudfastsat for den pågældende licens, hvilket er tilfældet for restitutioner fastsat ved licitation.

Ifølge forordningens artikel 6, stk. 2, anvendes det monetære udligningsbeløb, der var gældende på dagen for udløbet af fristen for indgivelse af bud, såfremt restitutionen er forudfastsat ved licitation.

Artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 243/78 bestemmer, at forudfastsatte monetære udligningsbeløb justeres, såfremt en ny repræsentativ kurs, om hvilken der var truffet beslutning før indgivelsen af ansøgningen om forudfastsættelse, træder i kraft i løbet af licensens gyldighedsperiode.

Ifølge artikel 7, stk. 2, kan forudfastsatte monetære udligningsbeløb justeres, såfremt restitutionen justeres i løbet af licensens gyldighedsperiode som følge af en prisændring, eller såfremt en ny repræsentativ kurs træder i kraft.

Monetære regler af betydning for forudfastsættelse og tilpasning af eksportrestitutioner og monetære udligningsbeløb

Da en række retsakter vedrørende landbrugspolitikken bestemmer, at visse beløb udtrykkes i regningsenheder og omregnes til medlemsstaternes nationale valutaer ved anvendelse af den valutakurs, der svarer til valutaernes officielle paritet, har Rådet ved forordning nr. 653/68 af 30. maj 1968 om betingelserne for ændring af værdien af den for den fælles landbrugspolitik anvendte regningsenhed (EFT 1968 I, s. 115) med henblik på at undgå de ulemper, der måtte opstå som følge af den faste regningsenhedsværdi, fastsat automatiske eller fakultative ændringer af denne værdi.

Reglerne for anvendelse af forordning nr. 653/58 er fastsat i Rådets forordning nr. 1134/68 af 30. juli 1968 (EFT 1968 II, s. 391).

Forordningens artikel 4, stk. 1, bestemmer, at i tilfælde af ændring af forholdet mellem en medlemsstats valutaparitet og regningsenhedens værdi, justerer den pågældende medlemsstat ved anvendelse af det nye forhold følgende i regningsenheder fastsatte beløb, såfremt de er anført i national valuta i de dokumenter, beviser eller certifikater, der er udstedt til gennemførelse af den fælles landbrugspolitik eller de særlige handelsordninger for varer, der er fremstillet ved forarbejdning af landbrugsprodukter:

a) beløb, der har været genstand for en forhåndsfastsættelse for en forretning eller en del af en forretning, der skal gennemføres efter ændringen af det nævnte forhold;

b) beløb, der er anført i de mellem en privatperson og et interventionsorgan indgåede aftaler om en forretning eller en del af en forretning, der skal gennemføres efter ændringen af det nævnte forhold.

Enhver, der har fået en forudfastsættelse for en bestemt forretning, kan dog få denne forudfastsættelse og det til bekræftelse heraf udstedte certifikat eller bevis annulleret på skriftlig anmodning, der skal være det kompetente organ i hænde inden 30 dage efter ikrafttrædelsesdagen for foranstaltningerne til fastsættelse af de justerede beløb.

I henhold til artikel 4, stk. 2, i forordning nr. 1134/68 betales der for forretninger, der gennemføres inden for rammerne af bestemmelserne vedrørende den fælles landbrugspolitik eller de særlige handelsordninger for varer, der er fremstillet ved forarbejdning af landbrugsprodukter, de beløb, som en medlemsstat eller et behørigt befuldmægtiget organ har krav på eller skylder, og som er udtrykt i national valuta og gengiver beløb, der i de nævnte bestemmelser er fastsat i regningsenheder, ved anvendelse af det forhold mellem regningsenheden og den nationale valuta, der var gældende på tidspunktet for forretningens eller en del af forretningens gennemførelse.

Ifølge artikel 6 i forordning nr. 1134/68 forstås ved tidspunktet for forretningens gennemføres den dato, hvor det forhold indtræder, der ligger til grund for stiftelsen af denne fordring, og som angår beløbet i forbindelse med denne forretning, således som dette forhold er fastlagt i fællesskabsbestemmelserne eller, i mangel heraf og indtil disses fastlæggelse, i den pågældende medlemsstats bestemmelser.

I henhold til artikel 4, stk. 1, i Rådets forordning nr. 878/77 af 26. april 1977 om de vekselkurser, der skal anvendes inden for landbrugssektoren (EFT L 106, s. 27) udvides bestemmelserne i forordning nr. 1134/68 om ændring af forholdet mellem pariteten af en medlemsstats valuta og regningsenhedens værdi til at omfatte en ændring af en national valutas repræsentative kurs.

Ifølge artikel 4, stk. 2, i forordning nr. 878/77 består der fremover kun mulighed for annullation af forudfastsættelsen og licensen eller dokumentet til bekræftelse heraf, jfr. artikel 4, stk. 1, andet afsnit, i forordning nr. 1134/68,

såfremt den nye repræsentative kurs skader den berørte. Der kan før den nye sats' ikrafttrædelsesdato træffes bestemmelse om, at denne skade skal kompenseres ved en passende foranstaltning. I så tilfælde kan der ikke ske annullation af forudfastsættelsen og licensen eller dokumentet til bekræftelse heraf.

For så vidt angår især de monetære udligningsbeløb fastsættes betingelserne for den obligatoriske justering, jfr. artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 243/78, ved Kommissionens forordning nr. 651/78 af 31. marts 1978 (EFT L 86, s. 41), der ophæver og afløser Kommissionens forordning nr. 1516/78 af 30. juni 1978 om justering af forudfastsatte monetære udligningsbeløb (EFT L 178, s. 63).

Efter forordning nr. 1615/78 harmoniseres vilkårene for justering af de monetære udligningsbeløb og vilkårene for de justeringer, som eventuelt anvendes i forbindelse med forudfastsatte restitutioner, som de forudfastsatte monetære udligningsbeløb er knyttet til.

For så vidt angår de obligatoriske justeringer bestemmer artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 1516/78, at de foretages i forhold til den repræsentative kurs,

— der anvendes på det tidspunkt, hvor toldformaliteterne ved indførsel eller udførsel afsluttes,

og

— om hvilken der var truffet beslutning før indgivelsen af ansøgning om forudfastsættelse af de monetære udligningsbeløb.

Ifølge artikel 2, stk. 1, kan det besluttes, at forudfastsatte monetære udligningsbeløb justeres, såfremt der som følge af en ændring i prisniveauet udtrykt i regningsenheder sker justering af forudfastsatte restitutioner for produkter fra bl.a. sukkersektoren.

Ifølge artikel 3 i forordning nr. 1516/78 sker den eventuelle justering i forhold til den pris og den repræsentative kurs, som gælder ved toldformaliteternes afslutning. Den obligatoriske justering ændres, såfremt der foretages en fakultativ justering.

For så vidt angår bl.a. justeringen af de forudfastsatte monetære udligningsbeløb er forordning nr. 243/78 yderligere ændret ved Kommissionens forordning nr. 1544/78 af 4. juli 1978 (EFT L 182, s. 7). Artikel 6, stk. 2 første afsnit, er suppleret med en bestemmelse, hvorefter ansøgningen om forudfastsættelse af det monetære udligningsbeløb i forbindelse med anvendelsen af de i artikel 7 omhandlede justeringer betragtes som indgivet på dagen for udløbet af fristen for indgivelse af bud.

Forordning nr. 878/77 er ændret ved Rådets forordning nr. 976/78 af 12. maj 1978 for så vidt angår den vekselkurs, der skal anvendes for forskellige valutaer i landbrugssektoren, og om virkningerne af fastsættelsen af nye repræsentative kurser på eksisterende rettigheder og forpligtelser (EFT L 125, s. 32).

I medfør af denne forordning er der bl.a. foretaget en devaluering af den repræsentative kurs af den franske franc (»grønne franc«) med 3,60 % med virkning fra 1. juli 1979.

Da artiklerne 4 og 6 i forordning nr. 1134/68 i øvrigt var affattet med henblik på ændring af en valutas partitet, og ikke med henblik på ændring af de repræsentative kurser, og da de derfor ikke i alle tillfælde virkede fuldt tilfredsstillende, gav forordning nr. 976/78 ved at supplere artikel 4 i forordning nr. 878/77 mulighed for ved en forenklet procedure at udstede bestemmelser, der fraveg den bestående ordning.

Kommissionen udnyttede muligheden efter artikel 4 i forordning nr. 878/77, som ændret ved forordning nr. 976/78, og besluttede at fravige reglen i artikel 6 i forordning nr. 1134/68, da den fandt, at det for at sikre en effektiv forvaltning af markedet for sukker var nødvendigt for hver forretning inden for denne sektor at præcisere, hvorledes den omregningskurs, der skal benyttes, fastsættes. Kommissionen bestemte ifølge artikel 1 sammenholdt med bestemmelserne i nr. X, litra a), i bilaget til forordning nr. 3016/78 af 20. december 1978 om fastsættelse af visse regler for anvendelse af omregningskurser inden for sukker- og isoglucosesektoren (EFT L 359, s. 11), at den vekselkurs, der skal anvendes på eksportrestitutionerne med forudfastsættelse af de monetære udligningsbeløb, var den repræsentative kurs, der gjaldt på den dag, der nævnes i artikel 6 i forordning nr. 243/78 om ændret ved forordning nr. 1544/78, dvs. på dagen for udløbet af fristen for indgivelse af bud.

Den repræsentative kurs af den franske franc, der allerede var devalueret med 3,60 % med virkning fra 1. juli 1979, jfr. forordning nr. 976/78, blev yderligere devalueret med virkning fra 1. juli 1979, således at de nye devalueringer trådte i stedet for de tidligere, nemlig med 5,12 % ifølge Rådets forordning nr. 643/79 af 29. marts 1979 (EFT L 83, s. 1), og dernæst med 7 % ifølge Rådets forordning nr. 1266/79 af 25. juni 1979 (EFT L 161, s. 4). Francen blev endu engang devalueret, nemlig med 1,046 % med virkning fra 1. oktober 1979 ifølge Rådets forordning nr. 2139/79 af 28. september 1979 (EFT L 246, s. 76).

Ved Rådets forordning nr. 1288/79 af 25. juni 1979 om fastsættelse, for sukkerproduktionsåret 1979/1980, af priserne for sukker (EFT L 162, s. 1) blev interventionsprisen for produktionsåret 1978/1979 forhøjet fra 40,49 ECU til 41,09 ECU for 100 kg.

Retsforhandlinger

På grund af forhøjelsen af interventionsprisen og devalueringerne af den repræsentative kurs for franske francs ansøgte selskabet Jean Lion et Cie, henholdsvis selskabet Loiret & Haentjens og otte andre sukkergrossister Fonds d'intervention et de régularisation du marché du sucre (FIRS-sukkermarkedets interventions- og reguleringsfond) om en justering af eksportrestitutionerne for eksport af sukker, for selskabet Lion's vedkommende efter 1. juli 1979 og for de øvrige selskabers vedkommende efter 1. oktober 1979. Herudover ansøgte selskabet Lion om en justering af de monetære udligningsbeløb.

Da selskabernes ansøgninger ikke blev imødekommet, anlagde de sag ved Tribunal administratif de Paris med påstand om annullation af FIRS's stiltiende afvisning af ansøgningerne samt om betaling af de beløb, de mener at have krav på.

Heroverfor påberåbte FIRS sig sin forpligtelse til at anvende forordning

nr. 3016/78 og de af Kommissionen fastsatte justeringskoefficienter.

Ved dom af 10. november 1981 i den af selskabet Lion anlagte sag gav Tribunal administratif ikke sagsøgeren medhold i påstanden vedrørende konsekvensen af ændringen af interventionsprisen for sukker for justeringen af restitutionerne; retten udtalte, at ændringen af den repræsentative kurs for den franske franc med virkning fra 1. juli 1979 fuldt beretiget havde ført til en justering af de monetære udligningsbeløb. Ved en anden dom afsagt samme dato i sager anlagt af de andre selskaber forenede retten de ni sager, således at der kun skulle afsiges en enkelt dom.

I de to domme besluttede Tribunal administratif de Paris, for så vidt angår konsekvensen af ændringerne af den repræsentative kurs af franske france for justeringen af eksportrestitutionerne, i medfør af traktatens artikel 177 at udsætte sagen, indtil Domstolen har truffet præjudiciel afgørelse om følgende spørgsmål:

Er forordning nr. 3016/78 af 20. december 1978 gyldig, eller tilsidesætter den bestemmelserne i Rom-traktatens artikel 190?

Medfører den, at fællesskabsreglerne kommer til at indebære forskelsbehandling, således at den mister sin gyldighed.

Tilsidesætter den bestemmelserne i forordning nr. 243/78 af 1. februar 1978 om forudfastsættelse af monetære udligningsbeløb, som den er udstedt til gennemførelse af?

De to domme afsagt af Tribunal administratif de Paris den 10. november 1981 er registreret på Domstolens justitskontor den 16. november under nr. 292/81 henholdsvis nr. 293/81.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der i hver af de to sager den 19. januar 1982 indgivet skriftlige indlæg af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Jean-Claude Séché og den 4. februar 1982 af sagsøgerne i hovedsagen ved advokat Lise Funck-Brentano, Paris.

På grundlag af den refrerende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse. Den har imidlertid opfordret sagsøgerne i hovedsagen samt Kommissionen til at besvare en række spørgsmål; denne opfordning blev efterkommet inden for den fastsatte frist.

Ved kendelse af 5. maj 1982 har Domstolen besluttet at forene sagerne 292/81 og 293/81 under den mundtlige forhandling og domsafsigelsen.

Ved endnu en kendelse af samme dato har Domstolen i medfør af procesreglementets artikel 95, stk. 1 og 2, besluttet at henvise de forenede sager 292/81 og 293/81 til anden afdeling.

II — Skriftlige indlæg indgivet til Domstolen

Sagsøgerne i hovedsagen har anført, at forordning nr. 3016/78 er ugyldig i forhold til EØF-traktatens artikler 190 og 40, og at visse af bestemmelserne er uforenelige med forordning nr. 243/78.

Begrundelsen af forordning nr. 3016/78

a) EØF-traktatens artikel 190 indeholder efter sagsøgernes opfattelse et generelt krav om begrundelse, således at en manglende eller utilstrækkelig begrundelse er en tilsidesættelse af et væsentligt formkrav, hvilket medfører, at den pågældende retsakt er ugyldig.

b) Begrundelsen af den omtvistede forordning er mere end kortfattet, idet den kun omfatter én betragtning, der er affattet således:

for at sikre en effektiv forvaltning af markedet for sukker og isoglucose bør det for hver forretning inden for disse sektorer præciseres, hvorledes den omregningskurs, der skal benyttes, bestemmes; i visse tilfælde bør bestemmelsen i artikel 6 i forordning (EØF) nr. 1134/68 fraviges.

Således anfører Kommissionen ikke i forordningen, hvorfor der i nogle tilfælde bør fraviges, i hvilke tilfælde der bør fraviges, eller hvorfor der indføres undtagelsesbestemmelser for sukker- (og isoglucose)sektoren.

c) Henvisningern i forordning nr. 3016/78 er ufuldstændige, idet nr. X i bilaget henviser til den dag, som er anført i artikel 6 i forordning nr. 243/78, ændret ved forordning nr. 1544/78, skønt der ikke i præamblen henvises til disse to forordninger. Dette forhold er uforeneligt med Domstolens praksis vedrørende begrundelsen af Fællesskabets retsakter.

d) Domstolen har ganske vist anerkendt en kortfattet begrundelse blandt andet i landbrugsforordninger om prisfastsættelse eller visse foranstaltninger af hastende karakter. For så vidt angår forordning nr. 3016/78 kan den efter sagsøgernes mening ikke betragtes som en uopsættelig eller rimelig foranstaltning, idet den i form af enkeltstående bestemmelser tværtimod ændrer den bestående forudfastsættelsesordning fuldstændigt, uden at dette fremgår af begrundelsen.

Den i forordning nr. 3016/78 indeholdte forskelsbehandling

a) Forordning nr. 3016/78 indebærer ifølge sagsøgerne forskelsbehandling, i to henseender, dels i forhold til den berørte landbrugssektor, dels i forhold til en bestemt gruppe erhvervsdrivende. Da forordningen alene finder anvendelse på sukkersektoren, er den uforenelig med EØF-traktatens artikel 40, stk. 3, hvorefter en fælles markedsordning inden for landbruget bør udelukke enhver form for forskelsbehandling af Fællesskabets producenter eller forbrugere; yderligere indebærer forordningen, at de erhvervsdrivende, der har opnået forudfastsættelse af de monetære udligningsbeløb og restitutionerne, ubegrundet behandles anderledes end de erhvervsdrivende, der ikke har udnyttet denne mulighed.

b) I andre landbrugssektorer skal der i tilfælde af en ændring af den repræsentative kurs anvendes den valutakurs, der var i kraft på det tidspunkt, hvor toldformaliteterne ved udførsel er afsluttet, selv om de monetære udligningsbeløb er forudfastsat.

De særlige foranstaltninger for sukkersektoren, der opregnes i bilaget til forordning 3016/78, er interventionsforanstaltninger, der gælder for visse særlige forretninger; der er ingen sammenhæng mellem disse foranstaltninger og spørgsmålet om, hvilken repræsentativ kurs der skal anvendes på forudfastsatte restitutioner. Spørgsmålet om udligning af ulemper opstået som følge af en ændring af den repræsentative kurs er et generelt spørgsmål, som opstår i alle de tilfælde, hvor udligningsbeløbene forudfastsættes, og ikke kun inden for sukker- (og isoglucose)sektoren. Domstolen har gentagne gange udtalt, at fællesskabsforordninger er ugyldige, når de tilsidesætter forbudet mod forskelsbehandling, hvilket i virkeligheden kun er et konkret udtryk for det almindelige lighedsprincip, der indgår i fællesskabsrettens grundlæggende principper.

c) For så vidt angår den valutakurs, der skal anvendes på de afsluttede forretninger, foretages der paradoksalt nok i forordning nr. 3016/78 en afgørende sondring alt efter, om de monetære udligningsbeløb i forbindelse med forretningerne forudfastsættes eller ikke. Der består efter sagsøgerens opfattelse ikke nogen rimelig økonomisk begrundelse for en sådan sondring.

De virksomheder, der har anvendt muligheden efter forordning nr. 243/78 for at sikre deres eksportforretninger, er blevet nægtet en justering af de forudfastsatte beløb, hvorimod de virksomheder, der ikke fik forudfastsat de monetære udligningsbeløb, havde krav på justering af udligningsbeløbene og eksportrestitutionerne. Det er i strid med forbudet mod forskelsbehandling, at virksomheder, som gav afkald på den sikkerhed, der åbnes mulighed for efter forordning nr. 243/78, idet de spekulerede i gevinst og accepterede risikoen, befinder sig i en mere gunstig situation end de virksomheder, som udviste den almindelige agtpågivenhed, der var nødvendig for at undgå enhver risiko i forbindelse med begivenheder på valutamarkedet, som de ikke har nogen indflydelse på.

Uoverensstemmelse mellem forordning nr. 3016/78 og forordning nr. 243/78

a) I samhandelen med tredjelande består der en uløselig og gensidig sammenhæng mellem restitutionerne (eller afgifterne) og de monetære udligningsbeløb.

Såfremt restitutionen, men derimod ikke de monetære udligningsbeløb, forudfastsættes, indebærer enhver ændring af valutaens repræsentative kurs en justering af de monetære udligningsbeløb og de forudfastsatte restitutioner i forhold til den repræsentative kurs, der gælder på eksporttidspunktet. Er både restitutionen og udligningsbeløbene forudfastsat på et tidspunkt, hvor en ny repræsentativ kurs allerede er kendt, og denne trådt i kraft efter forudfastsættelsen, skal de monetære udligningsbeløb i medfør af artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 243/78 justeres; for at skabe balance i ordningen, som Kommissionen i øvrigt udtrykkeligt har defineret i forordning nr. 1516/78, er det derfor efter sagsøgernes opfattelse nødvendigt ligeledes at justere restitutionen.

Bestemmelsen i nr. X i bilaget til forordning nr. 3016/78 indebærer ifølge sagsøgerne, at datoen for eksportens gennem-

førelse sidestilles med datoen for licitationen, hvorved man udelukker enhver justering af restitutioner og monetære udligningsbeløb på grundlag af en repræsentativ kurs, der træder i kraft efter forudfastsættelsen; dette er uforeneligt med ordlyden i artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 243/78, hvorefter der skal foretages en justering af de forudfastsatte monetære udligningsbeløb, når der inden licensens gyldighedsperiode gives meddelelse om en ændring af den repræsentative kurs.

Da der inden for den fælles landbrugspolitiks almindelige prisordning består en sammenhæng mellem de monetære udligningsbeløb og restitutionen, er forordning nr. 3016/78 ugyldig, idet den dels fører til en ophævelse af artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 243/78, uden at dette anføres i forordning nr. 3016/78, dels til en ophævelse af sammenhængen mellem udligningsbeløb og restitutioner, idet kun førstnævnte og ikke sidstnævnte justeres.

b) Den ordning, der indførtes ved forordning nr. 1134/68 suppleret med forordning nr. 878/77, og som ikke ændres ved forordning nr. 243/78, støttes ifølge sagsøgerne på den opfattelse, at visse elementer, der ligger til grund for kontrakterne, kan ændres, uden at virksomhederne kunne forudse det, hvorfor det er nødvendigt ved en justering af de monetære udligningsbeløb og de forudfastsatte restitutioner at tilpasse dem til den nye økonomiske situation, der er opstået som følge af, at en ny repræsentativ kurs eller en ændring af kursen træder i kraft, eller som følge af begge disse forhold. Ændres en valutas repræsentative kurs, gør disse regler det muligt for den virksomhed, som påføres en ulempe af den nye kurs, enten at opnå en justering af den forudfastsatte restitution i forhold til ændringen af den repræsentative kurs, eller at annullere forudfastsættelsen og den licens eller det dokument, der bekræfter den, eller endelig gennem en passende foranstaltning at opnå en udligning af den påførte ulempe. Under ingen omstændigheder bør virksomheden efter sagsøgernes opfattelse stilles ringere som følge af, at en valutas repræsentative kurs ændres.

Forordning nr. 243/78 er ikke til hinder for, at tidligere bestemmelser vedrørende forudfastsættelse af restitutioner kan anvendes, såfremt udligningsbeløbet ligeledes er forudfastsat. Forordningen er udstedt for at beskytte virksomhederne mod risiko som følge af en valutas udsving på valutamarkedet, uden at valutaens repræsentative kurs ændres. Formålet med forudfastsættelsesordningen er at give virksomheden mulighed for ved kontraktens indgåelse at skaffe sig forhåndsviden om de økonomiske vilkår for kontraktens opfyldelse, og det vil derfor være i strid med ordningens tilsigtede virkning at indefryse de forudfastsatte restitutioner og udligningsbeløb, når en ændring af den repræsentative kurs indebærer en fordyrelse af et af kontraktens elementer, nemlig varens købspris.

Ved udstedelsen af forordning nr. 3016/78 har Kommissionen utvivlsomt tænkt på det tilfælde, hvor ændringen af den repræsentative kurs ikke påfører virksomhederne ulemper. Inden for sukkersektoren afspejler enhver ændring af den repræsentative kurs sig imidlertid i

købsprisen og medmindre de forudfastsatte beløb justeres, påføres eksportørerne tab fra det tidspunkt, hvor den nye repræsentative kurs træder i kraft.

Forordning nr. 3016/78 er efter sagsøgernes opfattelse udstedt uden lovhjemmel, og den tilsidesætter retssikkerhedsprincippet, idet den fraviger princippet om, at virksomhederne ikke skal påføres ulemper som følge af, at en valutas repræsentative kurs ændres.

c) Tribunal administratif de Paris har åbenbart ikke ment, at det var nødvendigt at forelægge Domstolen et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 243/78. Bestemmelsen er imidlertid efter sagsøgernes mening behæftet med en usikkerhed, som nødvendigvis må fjernes.

Den obligatoriske justering af de forudfastsatte udligningsbeløb, som påhviler Kommissionen i medfør af artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 243/78, blev ganske vist i det foreliggende tilfælde foretaget i forbindelse med begivenhederne den 1. juli 1979, men det skete på et urigtigt grundlag.

Artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 243/78 indeholder to betingelser for en justering af de monetære udligningsbeløb; dels skal der ved forudfastsættelsen være truffet beslutning om en ny repræsentativ kurs, dels skal den nye kurs træde i kraft. Den nye repræsentative kurs, der var truffet beslutning om den 1. juli 1979, var imidlertid den, der var fastlagt ifølge forordningerne nr. 976/78 og nr. 643/79, mens den kurs, der trådte i kraft på dette tidspunkt, var den, der var omfattet af forordning nr. 1266/79. Kommissionen foretog en justering af de forudfastsatte udligningsbeløb ved at anvende en kurs, der ikke svarede til den, der trådte i kraft den 1. juli 1979.

Rådet har ikke i forordning nr. 243/78 taget den mulighed i betragtning, at den repræsentative kurs, der træder i kraft, kunne afvige fra den, der oprindelig var taget beslutning om; denne lakune giver ikke Kommissionen ret til at fortolke og anvende forordningen vilkårligt.

Set i en juridisk og økonomisk sammenhæng kan forordning nr. 243/78 efter sagsøgernes opfattelse kun fortolkes således, at når der er truffet beslutning om at ændre den repræsentative kurs før indgivelsen af ansøgning om forudfastsættelse af det monetære udligningsbeløb, foretages justeringerne efter artikel 7, stk. 1, i forhold til den repræsentative kurs, der gjaldt ved afslutningen af toldformaliteterne.

Gyldigheden af forordning nr. 3016/78 kan således drages i tvivl for så vidt den uden udtrykkelig begrundelse indeholder bestemmelse om en justering af forudfastsatte udligningsbeløb i forhold til en kurs, der er truffet beslutning om, men som aldrig er trådt i kraft.

Kommissionen har anført, at der ved gennemgangen af de Domstolen forelagte spørgsmål ikke er fremkommet noget forhold, der kan rejse tvivl om gyldigheden af forordning nr. 3016/78 for så vidt angår bilagets nr. X, litra a).

Begrundelsen af forordning nr. 3016/78

a) Det fremgår efter Kommissionens opfattelse klart af Domstolens praksis, at rækkevidden af begrundelsespligten, der er fastlagt i EØF-traktatens artikel 190,

afhænger af arten af den pågældende retsakt og den sammenhæng, hvori den er udstedt. Kravene i artikel 190 opfyldes, når der i begrundelsen gøres rede for det væsentlige indhold af de af institutionerne trufne foranstaltninger; det kan ikke kræves, at begrundelsen af en forordning udtrykkeligt omfatter alle de ofte talrige detaljer, som kan være indeholdt i en sådan foranstaltning.

Især inden for landbrugssektoren skal en begrundelse, hvor kortfattet den end måtte være, anskues og vurderes inden for rammerne af den række bestemmelser, hvoraf den pågældende retsakt udgør en integrerende del.

b) Forordning nr. 3016/78 er udstedt som en undtagelse fra forordning nr. 878/77 i medfør af sidstnævnte forordnings artikel 4, stk. 3; denne bestemmelse blev udførligt begrundet i næstsidste betragtning i forordning nr. 976/78, hvorefter bestemmelsen blev indsat i forordning nr. 878/77.

Da Kommissionen således havde fremført de væsentlige betragtninger om det nødvendige i at åbne muligheder for en undtagelse, var den ikke forpligtet til i betragtningerne i forordning nr. 3016/78 yderligere at begrunde de valgte foranstaltninger i de i bilaget indeholdte 19 tilfælde.

Intet forbud mod forskelsbehandling i forordning nr. 3016/78

a) Kommissionen har anført, at den begivenhed, som for hvert enkelt tilfælde afgør det tidspunkt, hvor den repræsentative kurs skal tages i betragtning, fastsættes efter objektive kriterier alt efter den foreliggende situation.

Den situation, hvorunder virksomheden har forudfastsat dels restitutionen dels udligningsbeløbet, afviger fra de to andre situationer, der kan opstå i tilfælde af ændring af en valutas repræsentative kurs, nemlig forudfastsættelse af restitutionen alene eller ingen forudfastsættelse. Det forhold, at der ikke efter forordning nr. 3016/78 i det første tilfælde foreskrives en justering, kan ikke anses for en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet. Det omstændighed, at artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 243/78 udelukkende indenholder en forpligtelse til at justere det monetære udligningsbeløb, såfremt der er tale om forudfastsættelse af begge beløb, tilgodeser billighedshensyn.

Den virksomhed, der som sagsøgerne i hovedsagen har anvendt muligheden for ved forudfastsættelse at sikre sig mod en ugunstig udvikling på valutamarkedet, kan ikke for at opnå en justering påberåbe sig den omstændighed, at devalueringen af den repræsentative kurs viste sig at være til skade for virksomheden, Enhver forudfastsættelse indebærer en risiko, som virksomheden ikke er forpligtet til at tage, men som den, hvis den gør det, selv må bære konsekvenserne af.

b) I forhold til de andre landbrugssektorer har sukkersektoren det særkende, at producenterne bærer det økonomiske ansvar, hvilket efter Kommissionens opfattelse indebærer, at den række beløb skal fastsættes (bilag til produktionen, acontoudbetalinger af disse bidrag, lageromkostninger, kvoter). Alle disse elementer skal ligeledes være kendt ved eksport; Kommissionen skulle således

inden for denne sektor anvende den kompetence, som den havde fået tillagt af Rådet til nøjagtigt af fastlægge den begivenhed, der lægges til grund for fastsættelsen af valutakursen.

For så vidt angår den ordning, der er fastlagt i nr. X, litra a), i bilaget til forordning nr. 3016/78, kan den kun sammenlignes med ordningen for andre landbrugsvarer, hvor den fælles markedsordning for så vidt angår eksportrestitutioner, ligesom for sukkerets vedkommende, hviler på en licitationsordning. Den eneste ordning, der opfylder begge betingelser, er den, der gælder for kornsektoren, hvor der i øjeblikket findes to forskellige ordninger alt efter eksportformen. For langt den største del af korneksportens vedkommende fastsættes restitutionen ved licitation. Kommissionen har endnu ikke i dette tilfælde fundet det nødvendigt at træffe en foranstaltning til en undtagelse fra forordning nr. 1134/68; de forudfastsatte beløb i national valuta justeres således på selve eksporttidspunktet, såfremt pariteten ændres. Kommissionen er dog i færd med at udarbejde et udkast til en forordning, der for eksportrestitutioner med forudfastsættelse af de monetære udligningsbeløb inden for kornsektoren indfører en ordning svarende til ordningen efter nr. X, litra a), i forordning nr. 3016/78.

Den definition, der er fastsat i nr. X, litra a), er nu anvendt i Kommissionens forordning nr. 1003/81 af 10. april 1981 om definition af det forhold, der ligger til grund ved salg fra interventionsorganerne inden for korn- og rissektoren (EFT L 100, s. 11).

Overensstemmelse mellem forordning nr. 3016/78 og forordning nr. 243/78

Kommissionen har anført, at forordning nr. 3016/78 er udstedt til gennemførelse af Rådets forordning nr. 878/77 og ikke til gennemførelse af Kommissionens forordning nr. 243/78; den er således forenelig med Rådets retsakt. Der består derimod ingen retlig trinfølge mellem forordning nr. 3016/78 og forordning nr. 243/78, der begge er udstedt af Kommissionen.

I øvrigt kan der rent materielt ikke konstateres noget modsætningsforhold mellem de af Kommissionen fastsatte generelle regler i de to forordninger, idet forordning nr. 3016/78 ganske vist udelukker muligheden for en justering, mens forordning nr. 243/78 giver mulighed herfor i et enkelt tilfælde, der ikke er sammenligneligt, som obligatorisk foranstaltning eller rent fakultativt.

III — Mundtlig forhandling

Sagsøgerne i hovedsagen ved advokat Lise Funck-Brentano, bistået af direktøren for Société pour l'exportation des sucres, Alain Rozan, Antwerpen, som sagkyndig, og Kommissionen ved juridisk konsulent Jean-Claude Séché, bistået af kontorchefen i direktoratet for »retsforskrifter på landbrugsområdet« under Generaldirektoratet for Landbrug, Joachim Heine, som sagkyndig, har afgivet mundtlige indlæg samt besvaret de af Domstolen stillede spørgsmål i retsmødet den 8. juli 1982.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 7. oktober 1982.

Præmisser

1 Ved to domme af 10. november 1981, indgået til Domstolen den 16. november 1981, har Tribunal administratif de Paris i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet tre præjudicielle spørgsmål vedrørende gyldigheden af Kommissionens forordning nr. 3016/78 af 20. december 1978 om fastsættelse af visse regler for anvendelse af omregningskurser inden for sukker- og isoglucosesektoren (EFT L 359, s. 11), navnlig bestemmelserne i nr. X, litra a), i bilaget til forordningen.

2 Det fremgår af sagen, at selskabet Jean Lion et Cie, sagsøger i hovedsagen i sag 292/81 i sukkerproduktionsåret 1979/1980 eksporterede sukker og i denne forbindelse i perioden 7. februar-13. juni 1979 fra den kompetente nationale institution Fonds d'intervention et de régularisation du marché du sucre (FIRS — sukkermarkedets interventions- og reguleringsfond) modtog eksportlicenser for sukker til tredjelande med forudfastsættelse ved licitation af eksportrestitutionerne samt forudfastsættelse af de monetære udligningsbeløb. Efter udstedelsen af licenserne nedskrev Fællesskabet den repræsentative kurs af den franske franc (den såkaldte »grønne kurs«) og forhøjede interventionsprisen for sukker, begge foranstaltninger med virkning fra 1. juli 1979 (forordning nr. 1266/79 af 25. juni 1979, EFT L 161, s. 4, og forordning nr. 1288/79 af 25. juni 1979, EFT L 162, s. 1).

3 Da det sagsøgende selskab i hovedsagen mente, at Fællesskabets institutioner ved disse uforudseelige foranstaltninger havde ændret de økonomiske betingelser for eksporten i henhold til de udstedt licenser, forelagde det FIRS en anmodning om yderligere eksportrestitutioner for det eksporterde sukker på grund af nedskrivingen af den »grønne franc« og forhøjelsen af interventionsprisen. Da FIRS ikke efterkom denne anmodning, anlagde selskabet sag ved tribunal aministratif med påstand om annullation af den stiltiende afvisning. Da FIRS fremhævede, at den blot havde anvendt de eksisterende fællesskabsregler, bestred sagsøgeren disses gyldighed, fordi de ikke indeholdt bestemmelser om, at virksomheder, som havde anvendt muligheden for forudfastsættelse, kunne få reguleret restitutionerne.

4 Selskabet Loiret & Haentjens og otte andre sukkereksportselskaber — sagsøgerne i hovedsagen i sag 293/81 — havde modtaget eksportlicenser med forudfastsættelse af restitutionerne og de monetære udligningsbeløb. Licenserne var blevet udstedt i et tidsrum inden de monetære begivenheder, der vedrørte sag 292/81, men forud for den 28. september 1979, da forordning nr. 2139/79 (EFT L 246,. s. 76) om en ny devaluering af den »grønne franc« med virkning fra 1. oktober 1979 blev udsted. Da selskaberne ikke fra FIRS kunne opnå supplerende restituioner til undligning af virkningen af den ændrede repræsenatative kurs, anlagde de sag ved tribunal administratif med tilsvarende påstande som i sag 292/81.

5 For at kunne afgøre disse sager har tribunal administratif forelagt Domstolen en række spørgsmål vedrørende gyldigheden af forordning nr. 3016/78, hvor det i bilagets nr. X, litra a), bestemmes, at er der sket en forudfastsættelse af restitutionerne med forudfastsættelse af de monetære udligningsbeløb, er det den omregningskurs, der skal anvendes ved omregningen af regningsenheden til national valuta, som var gældende på dagen for udløbet af fristen for indgivelse af bud ved licitation til fastsættelse af restitutionerne. Da denne bestemmelse bevirkede, at enhver senere ændring af omregningskursen ikke fik betydning for indehavere af eksportlicenser med forudfastsættelse af restitutionerne og de monetære udligningsbeløb, forelagde tribunal administratif tre spørgsmål vedrørende bestemmelsens gyldighed. De var affattet således:

Er forordning nr. 3016/78 af 20. december 1978 gyldig, eller tilsidesætter den bestemmelsen i Rom-traktatens artikel 190?

Medfører den, at fællesskabsreglerne kommer til at indebære forskelsbehandling, således at den mister sin gyldighed?

Tilsidesætter den bestemmelserne i forordning nr. 243/74 af 1. februar 1978 om forudfastsættelse af monetære udligningsbeløb, som den er udstedt til gennemførelse af?

6 Det tredje spørgsmål vedrørende den materielle gyldighed af den anfægtede bestemmelse skal gennemgås først, da besvarelsen af dette spørgsmål er afgørende for besvarelsen af det første spørgsmål vedrørende begrundelsen af bestemmelsen.

Tredje spørgsmål

7 Det bemærkes indledningsvis, at der ikke som antydet i spørgsmålet består nogen retlig trinfølge mellem Kommissionens forordning nr. 3016/78, hvis gyldighed anfægtes, og Kommissionen forordning nr. 243/78 af 1. februar 1978 om forudfastsættelse af monetære udligningsbeløb (som ændret ved Kommissionens forordning nr. 1544/78 af 4. juli 1978, EFT L 182, s. 7). Skønt de to forordninger har forskelligt retsgrundlag, er de begge udstedt af Kommissionen til gennemførelse af Rådets forordninger. For så vidt angår retsgrundlaget er forordning nr. 3016/78 udstedt dels med hjemmel i Rådets forordning nr. 3330/74 af 19. december 1974 om den fælles markedsordning for sukker (EFT L 359, s. 1) dels med hjemmel i Rådets forordning nr. 878/77 af 26. april 1977 om de vekselkurser, der skal anvendes inden for landbrugssektoren, mens forordning nr. 243/78 er udstedt med hjemmel i Rådets forordning nr. 974/71 af 12. maj 1971 om visse kunjunkturpolitiske foranstaltninger, der skal træffes inden for landbrugssektoren som følge af den midlertidige udvidelse af grænserne af kursudsving i visse medlemsstaters valutaer (EFT 1971 I, s. 231) med senere ændringer.

8 Formålet med det af tribunal administratif forelagte spørgsmål er således at få afgjort, om der kan rejses tvivl om den anfægtede bestemmelse i forordning nr. 3016/78, fordi den — som anført af sagsøgerne i hovedsagen — skulle indebære en manglende kontinuitet eller et modsætningsforhold inden for ordningen til fastsættelse af eksportrestitutioner og monetære udligningsbeløb.

9 Det er udbestridt, at Kommissionen ved at udstede den omtvistede bestemmelse i forordning nr. 3016/78 her handlet inden for grænserne af den kompetence, som den har, dels efter den fælles markedsordning for den berørte sektor, dels efter de regler, der skal anvendes ved en ændring af værdien af regningsenheden og ved justering af landbrugspriserne, jfr. Rådets forordning nr. 1134/68 af 30. juli 1968 (EFT 1968 II, s. 391) som ændret ved Rådets forordning nr. 878/77 af 26. april 1977 (EFT L 106, s. 27), og senere ved forordning nr. 976/78 af 12. maj 1978 (EFT L 125, s. 32) som der direkte eller indirekte henvises til i præamblen til den omtvistede forordning.

10 Ifølge den anden betragtning i præamblen skal forordning nr. 3016/78 fastlægge tidspunktet for den hele eller delvise gennemførelse af den forretning, som ifølge fællesskabsreglerne bevirker, at der skal udbetales eller opkræves forskellige beløb, idet dette tidspunkt lægges til grund ved omregningskursens anvendelse. Bilaget opregner 32 forskellige beløb og bl.a. under nr. X, litra a),»alle import- og eksportafgifter samt alle eksportrestitutioner inden for rammerne af forordning (EØF) nr. 3330/74: a) med forudfastsættelse af monetære udligningsbeløb«. Til denne bestemmelse anføres det endvidere, at den omregningskurs, der skal anvendes, er »den repræsentative kurs, der gælder den dag, som er anført i artikel 6 i forordning (EØF) nr. 243/78, ændret ved forordning (EØF) nr. 1544/78«. Det fremgår heraf, at der henvises til dagen for udløbet af fristen for indgivelse af bud ved fastsættelse af eksportrestitutionerne ved licitation.

11 Kommissionens valg af denne dag kan ikke bestrides. Den har nemlig herved handlet i fuld overensstemmelse med formålet med forudfastsættelsen, idet den anfægtede bestemmelse netop har til formål at fastfrysè eksportørens stilling på tidspunktet for licitationen, således at han undgår den usikkerhed, der ligger i, at den på eksporttidspunktet gældende restitution ellers skulle anvendes. Det er med rette, at Kommissionen har understreget, at eksportøren, da beløbene fastsættes i national valuta, ikke påtager sig nogen kursrisiko for så vidt angår restitutionsbeløbet, der i forhold til de monetære udligningsbeløb tilpasses i op- eller nedadgående retning alt efter omstændighederne. Det bemærkes, at alene som følge af henvisningen i nr. X, litra a), i bilaget til forordning nr. 3016/78 kan der ikke på dette punkt bestå nogen uoverensstemmelse mellem denne forordning og forordning nr. 243/78, idet det monetær udligningsbeløb, der skal anvendes, ligeledes er det, der var gældende på dagen for udløbet af fristen for indgivelse af bud, jfr. sidstnævnte forordnings artikel 6, stk. 2.

12 Det kan således fastslås, at der i alle tilfælde ikke foreligger nogen uoverensstemmelse mellem de to forordninger, som tribunal administratif har henvist til i det tredje spørgsmål.

13 Sagsøgerne har imidlertid gjort gældende, at forudfastsættelsen af restitutioner og monetære udligningsbeløb ikke skaber fuld sikkerhed for de

erhvervsdrivdende, da enhver udførsel af sukker indeholder et tredje element, nemlig sukkerprisen, eller mere nøjagtigt, dels indkøbsprisen, dels salgsprisen til modtagerne i tredjelande. I denne forbindelse har sagsøgerne forklaret, at salgsprisen lang tid i forvejen fastsættes ved kontrakt med køberne. I overensstemmelse med skik og brug i branchen stiger købsprisen under indflydelse af interventionsprisens udvikling under opfyldelsen af kontrakten. Sukkergrossisterne er i kontraktlig henseende bundet af de klausuler, der er vedtaget inden for rammerne af Sammenslutningen af faglige organisationer for sukkerhandelen i EØF-landene-ASSUC. Ifølge disse klausuler skal prisen ifølge købekontrakterne tilpasses, således at den tager hensyn til ændringer i Fællesskabets interventionspris, som indtræder inden leveringen af sukkeret, og som udtrykkes i den i kontrakten anvendte valuta omregnet til den for valutaen gældende repræsentative kurs, idet omkostningerne ved sådanne ændringer bæres af køber. Sagsøgerne har anført, at der her er tale om en »bindende kutyme« inden for branchen, som sukkergrossisterne ikke kan tilsidesætte. Således fremkalder enhver forhøjelse af interventionsprisen, hvad enten den sker direkte eller som følge af udsving i omregningskursen for regningsenheden, en skævhed i de kontraktforhold, der er omfattet af eksportlicenser.

14 Dette argument skyldes en misforståelse af fællesskabsforordningernes virkemåde, især interventionsprissystemet. Formålet er at opretholde markedspriserne på det ønskede niveau ved at pålægge interventionsorganerne at aftage sukker til interventionsprisen med respekt af de forskellige ordninger, alt efter om der er tale om A, B eller C sukker. Det tilstræbes derimod ikke, at producenterne sikres denne pris for hver enkelt kontrakt, end mindre, at køberne pålægges en revision af de indgåede kontrakter som følge af ændringer af interventionsprisen eller omregningskursen. Såvel indkøbsprisen som eksportprisen kan frit fastsættes af virksomhederne og altså på deres egen risiko; at der består en sådan risiko eller en forpligtelse ifølge brancheoverenskomster, kan således ikke berettige en ændring af de beløb, der er fastsat i fællesskabsreglerne, især i form af eksportrestitutioner. Der kan derfor ikke gives sagsøgerne i hovedsagen medhold i dette anbringende.

15 Det fremgår af det anførte, at gennemgangen af det tredje af de tribunal administratif stillede spørgsmål intet har frembragt, der kan rejse tvivl om gyldigheden af forordning nr. 3016/78.

Første spørgsmål

16 Tribunal administratif har ønsket at få fastslået, om forordning nr. 3016/78 er gyldig, eller om den er i strid med Rom-traktatens artikel 190.

17 Sagsøgerne i hovedsagen har i denne forbindelse gjort gældende, at den eneste begrundelse af forordningen findes i tredje betragtning, hvori det anføres, at »for at sikre en effektiv forvaltning af markedet for sukker og isoglucose bør det for hver forretning inden for disse sektorer præciseres, hvorledes den omregningskurs, der skal benyttes, bestemmes.« Det fremgår ikke af denne generelle begrundelse, hvorfor Kommissionen i bilagets nr. X, litra a), med henblik på forudfastsættelse af eksportrestitutionerne har foretrukket dagen for udløbet af fristen for indgivelse af bud.

18 Ifølge Domstolens praksis skal den begrundelse, der kræves i traktatens artikel 190, tilpasses den pågældende retsakts karakter. De betragtninger, der er fremført af den fællesskabsmyndighed, som har udstedt retsakten, skal klart og utvetydigt fremgå af begrundelsen, således at de berørte kan sætte sig ind i baggrunden for den trufne foranstaltning, og Domstolen kan udøve sin kontrol (jfr. senest dom af 30. september 1982, Tunnel Refineries Ltd, sag 114/81, Sml. 1982, s. 3189).

19 Det fremgår desuden af Domstolens faste praksis (jfr. navnlig dom af 30. juni 1973, Koninklijke Lassiefabrieken, sag 80/72, Sml. 1973, s. 635), at det ikke kan kræves, at begrundelsen af forordningerne specificerer de ofte meget talrige og komplicerede faktiske og retlige detaljer, som omfattes af forordningerne, når de falder inden for systematikken i den helhed, hvori de indgår. Dette er afgjort tilfældet for så vidt angår den anfægtede forordning, hvis bilag fastslår det tidspunkt, der skal tages i betragtning ved anvendelsen

af omregningskurserne på 32 forskellige typer af forretningsmæssige og administrative operationer inden for rammerne af den fælles markedsordning for sukker. Hvis det mål, der forfølges af institutionen, i det væsentlige fremgår af den anfægtede retsakt, ville det være urimeligt at kræve en særlig begrundelse for de enkelte afgørelser af teknisk art, som institutionen har truffet. Yderligere fremgår det af ovenstående, at Kommissionens beslutning om ved fastsættelsen af eksportrestitutionerne at foretrække dagen for udløbet af fristen for indgivelse af bud i forbindelse med en licitation, er i fuld overensstemmelse med systemets helhed.

20 Det fremgår af det anførte, at sagsøgerne i hovedsagen havde været i stand til at erkende berettigelsen af den anfægtede bestemmelse, og at de med fuldt kendskab til forholdende havde haft mulighed for at varetage deres interesser.

21 Gyldigheden af forordning nr. 3016/78 kan derfor ikke drages i tvivl under hensvisning til kravet om begrundelse i traktatens artikel 190.

Andet spørgsmål

22 Tribunal administratif har her ønsket af få afgjort, om forordning nr. 3016/78 indebærer forskelsbehandling af en sådan art, at dens gyldighed kan drages i tvivl. Det fremgår af sagsøgernes oplysninger, at spørgsmålet er rejst som følge af, at sagsøgerne i denne forbindelse har fremført to anbringender for tribunal administratif. Dels har de anført, at Kommissionen har indført særregler for sukkermarkedet uden at fastsætte tilsvarende bestemmelser for andre sektorer. Dels har de kritiseret Kommissionen for ikke at anerkende en justering af restitutionerne til gunst for de virksomheder, som foretrak forudfastsættelse for at skabe sikkerhed i deres forretninger, idet den omregningskurs, der var gældende på eksporttidspunktet, automatisk anvendes i forhold til de andre virksomheder.

23 Begge anbringender støttes på traktatens artikel 40, stk. 3, andet afsnit, hvorefter den fælles ordning bør »udelukke enhver form for forskelsbehandling af Fællesskabets producenter eller forbrugere«.

24 Herved bemærkes indledningsvis, at dét forhold, at forordning nr. 3016 kun gælder for sukkermarkedet, og at der tilsyneladende ikke foreligger tilsvarende bestemmelser for andre sektorer, ikke kan betegnes som forskelsbehandling. Det er her tilstrækkeligt at fastslå, at hver enkelt fælles markedsordning har sit eget særkende, og at markedsordningen for sukker i øvrigt er kendetegnet ved disse bestemmelsers særligt indviklede karakter. Det følger heraf, at sammenligningen mellem de tekniske mekanismer, der anvendes til regulering af de forskellige markedsområder, ikke kan anvendes som gyldigt udgangspunkt for at godtgøre, at uensartede produkter, der er omfattet af forskellige regler, og som yderligere ikke konkurrerer indbyrdes, udsættes for forskelsbehandling.

25 Med hensyn til sammenligningen mellem de virksomheder, som har opnået forudfastsættelse og de øvrige virksomheder, kan der heller ikke tales om forskelsbehandling, da formålet med forudfastsættelse netop består i på virksomhedernes anmodning at fastfryse størrelsen af restitutionen og de monetære udligningsbeløb på et tidspunkt, der ligger forud for eksporttidspunktet. Denne forskelsbehandling er kun en naturlig følge af den mulighed, som forordningen giver virksomhederne for frit at vælge den af de to mulige ordninger, der passer dem bedst.

26 Følgelig foreligger der intet til støtte for sagsøgernes anbringende om forskelsbehandling, hvorfor der heller ikke med denne begrundelse kan rejses tvivl om gyldigheden af forordning nr. 3016/78.

27 Det fremgår af det anførte, at gennemgangen af de af tribunal administratif forelagte spørgsmål intet har frembragt, der kan rejse tvivl om gyldigheden af den anfægtede forordning.

Sagens omkostninger

28 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, som verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (anden afdeling)

vedrørende de spørgsmål, som ved domme af 10. november 1981 er forelagt den af Tribunal administratif de Paris for ret:

Gennemgangen af de af Tribunal administratif de Paris forelagte spørgsmål har intet frembragt, der kan rejse tvivl om gyldigheden af Kommissionens forordning nr. 3016/78 af 20. december 1978 om fastsættelse af visse regler for anvendelse af omregningskurser inden for sukker- og isoglucosesektoren.

Chloros Pescatore Due

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 28. oktober 1982.

Justitssekretæren
efter bemyndigelse

H. A. Rühl
Ekspeditionssekretær

A. Chloros
Formand for anden afdeling